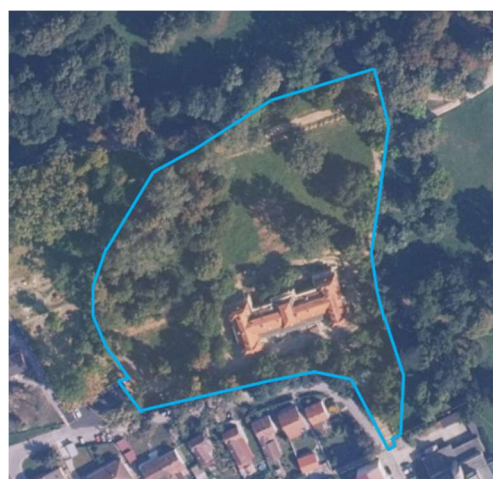

NAŠICE MALI

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Osječko-baranjska
Grad/općina	Našice
Naselje	Našice
Katastarski podaci	k.č. br.: k.č.1697, dio 1714/2, k.o. Našice
Naziv	Dvorac Pejačević (<i>ustaljen naziv još i Mali dvorac</i>)
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Osijeku
Glavna datacija	1907. godine
Naručitelj	Marko IV. Pejačević
Vlasništvo	Grad Našice
Pravni status	Z-1657
Namjena	Javna, Glazbena škola Našice, Radio Našice

Povijesni katastar imanja iz 1862., zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Prostrana spomenička cjelina dvorca Pejačević nalazi se u samom središtu Našice, a čine je Veliki i Mali dvorac Pejačević te perivoj s jezerom i paviljonom Dore Pejačević. Iz središta Našice se monumentalnim stubištem dolazi do Malog dvorca Pejačević, koji je glavnim južnim pročeljem orijentiran prema naselju. Stražnjim sjevernim pročeljem dvorac je okrenut prema perivoju, s kojim je povezan ljevkastim stubištem i terasama što čine sastavni dio brežuljkastog pada terena. Dvorac je pitoreskno uronjen u perivoj, s kojim čini jedinstvenu arhitektonsku i pejzažnu cjelinu. Jugoistočno od Malog dvorca je Veliki dvorac, a sjeveroistočno od dvorca se pruža perivoj s jezerom i paviljonom Dore Pejačević.

2.1. DVORAC

Mali dvorac Pejačević je prizemna građevina, tlocrtnog oblika slova H. Zbog pada terena ka sjeveru, na sjevernoj strani dvorca izveden je suteran te dvorac svojim dvorišnim dijelom postaje dvoetažna građevina. Građevina je u cijelosti zaključena mansardnim krovom na više voda. Uz južno pročelje formiran je otvoreni trijem na udvojenim drvenim stupovima, a u njegovom središtu je istaknut rizalit s atikom i zasebnim krovom, također mansardnim. Sjeverno pročelje, okrenuto ka perivoju, također je naglašeno središnjim rizalitom, na koje se naslanja ljevkastrubište i terase kojima se građevina stapa s perivojem.

Unutrašnjost dvorca je organizirana grupiranjem prostorija oko tri hodnika koja predstavljaju komunikacijske osi središnjeg i dvaju bočnih krila dvorca. Unutar središnjega krila hodnik se pruža duž južnog pročelja, a iz njega se pristupa reprezentativnim prostorijama s pogledom na perivoj. Prostorije u bočnim krilima dvorca obostrano se nižu duž središnjih hodnika. Glavni ulaz u dvorac, naglašen drvenim trijemom, smješten je u središtu južnog pročelja, dok je u središtu sjevernog pročelja oblikovan izlaz na terasu iz glavnog salona dvorca. Dvorac je zidan opekama, a međуетажne konstrukcije su od drveta.

Dvorišno sjeverno pročelje i bočna pročelja dvorca razvedena su pravokutnim prozorima i te arhitektonskom plastikom u stilu klasicizma: iznad svakog prozora, flankiranog plošnim pilstarima, na štuko konzolama je izvedena klupčica profilirana u žbuci. Karakter južnoga pročelja definira drveni rezbareni trijem koji se pruža gotovo cijelom njegovom dužinom. Trijem nose udvojeni stupovi sa stiliziranim kapitelima. Središte južnog pročelja naglašeno je rizalitnim istakom sa zasebnim volumenom mansardnog krova. Simetrično južnom pročelju i sjevernim pročeljem dominira središnji rizalit, no sjeverni je zaključen zabatom. Uglove dvorca dinamički raščlanjuju volumeni istaknutih bočnih krila. Raščlamba arhitektonske dinamike postignuta je i igrom ploha složenog mansardnog krovista te ritmom limenih kućica naglašenog dekorativnog karaktera u duhu Art-décoa. U vrijeme kada je dvorac izgrađen, aksijalnost dvorca je bila naglašena i vanjskim ljevkastim stubištem s balustradama i posudama s cvijećem na koje se nadovezivao geometrijski oblikovan vrt na nekoliko stepenastih terasa perivoja. U interijeru dvorca sačuvani su drveni podni mozaici, prozorska i vratna stolarija te drvene zidne oplata. Također, dijelom je sačuvan namještaj obitelji Pejačević, gdje se ističe ložište s grbom Pejačevića u središnjem salonu dvorca. 2018.godine obnovljeno je krovništvo dvorca.

2.2. KRAJOLIK

Uokolo Velikog i Malog dvorca formirani perivoj je s južne strane ograđen zidanom ogradom kovanih rešetki. Kroz monumentalni vrtni portal se iz naselja dolazilo do Velikog dvorca, dok je do Malog dvorca vodilo monumentalno terasasto stubište. Sjevernim pročeljem se Mali dvorac stapao s krajolikom nizom stepenastih terasa što su se nastavljale na valjkasto stubište dvorca, ukrašeno balustradama s vazama. Izvorno je dio perivoja ispod terasa Malog dvorca bio oblikovan geometrijski uređenim gredicama. Danas se sjeverno i sjeveroistočno od Malog dvorca pruža brežuljkasti dio pejzažno uređenog perivoja sa stazama i jezerom, na čijoj obali se nalazi paviljon Dore Pejačević. Osnovna povijesna koncepcija perivoja je sačuvana i danas prezentirana. Očuvana su oba stubišta kojima je Mali dvorac bio povezan s okolnim perivojem, parkovne komunikacijske staze, kao i zeleni pojas perivoja oko dvorca s jezerom na južnoj strani.

3. STANJE

U drugoj polovici 20. stoljeća dvorac preuzima Općina Našice te u njega smješta niz kulturno-školskih djelatnosti s područja Našica, što je uvjetovalo kontinuirano održavanje dvorca. Vanjski i pregradni zidovi dvorca, krovnište te međukatne konstrukcije su u relativno dobrom stanju, uz prisutnost kapilarne vlage. Podne obloge parketnih mozaika su djelomično sačuvane u središnjem krilu dvorca. Unutarnja i vanjska stolarija velikim dijelom je izvorna i u dobrom stanju. Postojeći žbukani i bojani slojevi pročelja i interijera te arhitektonska plastika pročelja rezultat su obnove iz druge polovice 20. stoljeća, no konzervirani su povijesni žbukani i bojani slojevi te štuko profilacije. Gospodarske građevine nisu sačuvane, no sačuvane su prostorije suterena, ukopane u brežuljak do stepeništa koje vode do dvorca iz naselja.

4. VALORIZACIJA

Mali dvorac Pejačević neoklasicistička je građevina skladnih proporcija koja je u brojnim prenamjenama izgubila veliki dio svog interijerskog uređenja, no sačuvala je osnovnu prostornu koncepciju kao i kompletno oblikovanje vanjštine, što svakako doprinosi njegovoj arhitektonskoj vrijednosti. U vrijeme izgradnje dvorac je bio integralni dio kompleksne cjeline koja se sastojala od dva dvorca, oranžerije, geometrijski uređenog perivoja, pejzažno uređenog perivoja i drugih dijelova kultiviranoga krajolika, a koja je velikim dijelom očuvana do danas. Njegova vrijednost prije svega je ambijentalna jer predstavlja značajan dio ove visoko vrijedne cjeline koja govori o načinu života hrvatskoga plemstva istočne Slavonije na prijelazu i početkom 20. stoljeća, kao i o prihvaćanju visokih europskih standarda pod čijim utjecajima nastaje. Posebice dvorac treba istaknuti kao svjedočanstvo o razvoju Našica u sjedište posjeda obitelji Pejačević, kao i uloji obitelji Pejačević u razvoju ovoga naselja.

Mali dvorac je kao i Veliki dvorac Pejačević i danas kulturno središte Našica, jer su u njemu smještene neke od kulturno-umjetničkih institucija grada (Glazbena škola Dora Pejačević, Radio Našice). Na taj način on i dalje ostaje simbolom visokih standarda i kulture koju je promicala obitelj Pejačević, ne samo uređenjem svoga imanja već i svojom umjetničkom aktivnošću. Ta je nematerijalna vrijednost utkana u memoriju Našica koju treba čuvati i prenositi novim generacijama.

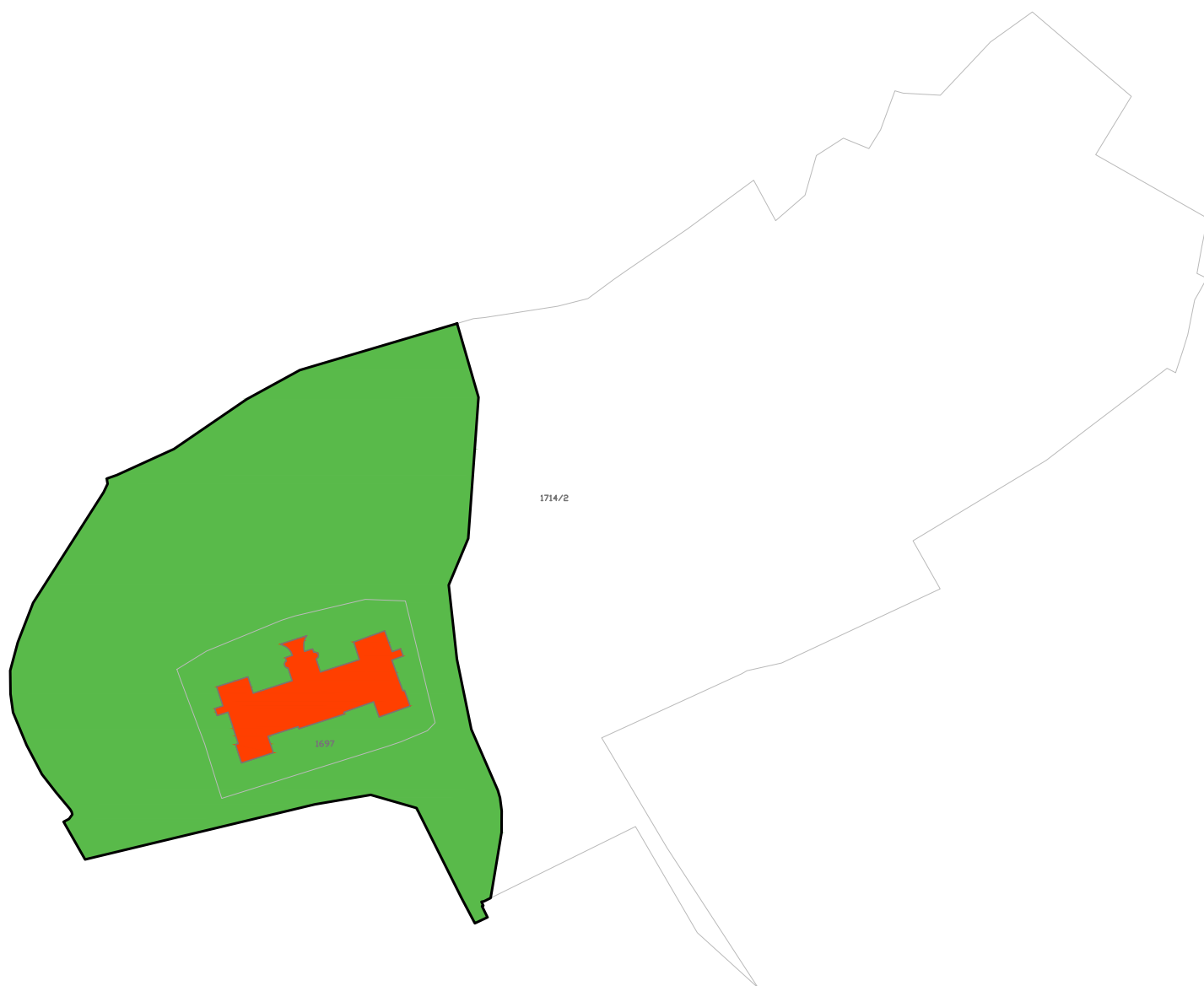
5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac. k.č. 1697, k.o. Našice – stupanj zaštite: D2

Kao vrijedan primjer neoklasicističke arhitekture te vrlo uspješnog i kvalitetnog povezivanja arhitekture dvorca s okolnim perivojem, s kojim dvorac čini jedinstvenu i pitoresknu cjelinu, dvorac se obnavlja primjenom konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i dijelova povijesne opreme interijera (prozorska i vratna stolarija, drvene oplata, kaljeve peći, teraco podovi, sjeverno ljevkasto stubište s balustrima i vazama itd.). Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

Krajolik, k.č. 1697, dio 1714/2, k.o. Našice – stupanj zaštite: K2

Uslijed očuvanosti osnovne koncepcije perivoja, kao i dijelova parkovne opreme, preporuča se očuvanje ili rekonstrukcija perivojne matrice s mogućim uvođenjem nove opreme, skulptura i sl.).

DVORAC

D2 ■ Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja koje je prethodno potrebno provesti.

KRAJOLIK

K2 ■ Očuvanje ili rekonstrukcija matrice namjerno organiziranog ili organski razvijenog krajolika s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme, usklađenima s identitetskim obilježjima krajolika i karakterom okoliša. Sve navedeno izvodi se u skladu s detaljnijim konzervatorskim smjernicama koje će se izdati na temelju studije perivoja koju je prethodno potrebno izraditi.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Obad Šćitaroci, Mladen, Bojanić Obad Šćitaroci, Bojana; Dvorci i perivoji u Slavoniji, od Zagreba do Iloka, Zagreb, 1998.

Najcer Sabljak, Jasminka, Kasnobarokno-klasicistički dvorac Pejačevića u Našicama, Našički zbornik 4, 1999.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970. Konzervatorski projektni atelje j.d.o.o., Konzervatorska studija – dvorac Adamović u Aljmašu s arhitektonskom snimkom postojećeg stanja, Osijek, veljača 2008., M 1:150.